РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
СЕКТОР ЗА СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ

САРАДНИЧКО УЧЕЊЕ У СИСТЕМУ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

ПОЉОПРИВРЕДНА ШКОЛА СА ДОМОМ УЧЕНИКА „СОЊА МАРИНКОВИЋ“ ПОЖАРЕВАЦ

ТЕМА: „УНАПРЕЂЕЊЕ ШКОЛЕ ОСАВРЕМЕЊАВАЊЕМ НАСТАВЕ И ПРИСТУПА УЧЕНИЦИМА“

ЗАВРШНИ ИЗВЕШТАЈ САРАДНИЧКОГ ТИМА

EQAVET
European Quality Assurance in Vocational Education and Training

Sufinansira Evropska unija

NRTS
Nacionalna Referentna Tačka Srbije

Београд, април 2026.

САДРЖАЈ

УВОД....3
1. САРАДНИЧКО УЧЕЊЕ И ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА СТРУЧНЕ ШКОЛЕ....4
2. ИЗВЕШТАЈ ШКОЛСКОГ ТИМА....7
2.1. Избор и образложње теме....7
2.2. Кључна развојна питања:....9
3. РАДИОНИЦА САРАДНИЧКОГ УЧЕЊА....10
4. РЕФЛЕКСИЈА САРАДНИЧКОГ ТИМА НА КЉУЧНА ПИТАЊА....14
5. ЗАКЉУЧАК....18
6. ПРИЛОЗИ....20

Суфинансирано средствима Европске уније. Изнесени ставови и мишљења су ставови и мишљења аутора и не морају се подударати са ставовима и мишљењима Европске уније или Европске извршне агенције за образовање и културу (ЕАЦЕА). Ни Европска унија ни ЕАЦЕА не могу се сматрати одговорнима за њих.

УВОД

Завршни извештај представља свеобухватну и аналитички утемељену повратну информацију школи укљученој у процес Сарадничког учења, која се сачињава након реализације свих предвиђених активности. Оне обухватају израду школског извештаја о самопроцени за изабрану тему, анализу извештаја и прибављање додатних информација од школе, припремне активности за реализацију и реализацију радионице сарадничког учења.

Сврха овог извештаја је да сараднички тим, на основу прикупљених података и увида, пружи стручно утемељену, аналитичку и развојно усмерену повратну информацију, везану за теме које су обухваћене Извештајем о самопроцени, са фокусом на питања које је школа истакла у свом Извештају. Истовремено, извештај омогућава јасно препознавање постојећих снага које је потребно даље развијати, као и области које захтевају додатну пажњу и унапређивање. Он не представља само процену постојећег стања, већ подстиче отвореност ка новим идејама и приступима, уважавајући притом национални контекст, нормативни оквир и реалне ресурсе којима школа располаже. Јасноћа, концизност и аргументованост изнетих ставова чине га поузданом основом за даље планирање, доношење одлука и систематско унапређивање квалитета образовно-васпитног рада школе. Истовремено, обезбеђује јасан референтни оквир и заједничку полазну основу за дефинисање приоритетних активности које ће усмеравати даљи развој школе у односу на одабрану тему.

Посебан значајан део завршног извештаја су одговори на питања, која су од стране школског тима, виђена као посебно значајна за даље кораке на унапређењу квалитета рада.

1. САРАДНИЧКО УЧЕЊЕ И ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА СТРУЧНЕ ШКОЛЕ

Сарадничко учење представља развојно оријентисан приступ унапређивању квалитета који је уско повезан са другим инструментима осигурања и процене квалитета, као што су самовредновање, спољашње вредновање и хоризонтално учење.

Сличност ових инструмената огледа се у заједничком циљу: унапређивању квалитета рада школе на основу анализе релевантних показатеља и доказа. Сви они полазе од дефинисаних стандарда и мера осигурања квалитета, подстичу рефлексију о постојећој пракси и идентификацију снага и области за унапређивање.

Међутим, постоје и јасне разлике у њиховој улози и методу. Самовредновање је интерни процес у којем школа самостално процењује сопствени рад, док је спољашње вредновање екстерни, формализовани процес који спроводе надлежне институције са циљем објективне процене степена остварености стандарда. Хоризонтално учење заснива се на размени искустава и примера добре праксе међу школама.

Сарадничко учење, за разлику од наведених инструмената, интегрише елементе свих ових приступа: заснива се на доказима као и самовредновање, ослања се на стручну повратну информацију слично спољашњем вредновању, али истовремено има изразито развојни и партнерски карактер, ближи хоризонталном учењу. Његова специфичност огледа се у структурисаном дијалогу, заједничкој анализи и креирању реалистичних, одрживих препорука које школу воде ка унапређивању праксе. Тако посматрано, ови инструменти не представљају изоловане механизме, већ међусобно повезан систем подршке квалитету, у коме сваки има своју улогу, а њиховом синергијом се обезбеђује свеобухватан и одржив развој школе.

Према приступу EQAVET мреже, сарадничко учење у међународном контексту (*peer reviews* – рецензија колега у буквалном преводу и ужем значењу) се, сходно европској VET препоруци, дефинише као добровољна активност са циљем подршке транспарентности и унапређивању

процеса осигурања квалитета на нивоу система, а на основу јединствене методологије која, уз прилагођавање потребама специфичних националних VET система, треба да идентификује главне снаге и изазове и препозна потенцијал и простор за унапређивање. Другим речима, овај приступ омогућава да се, уз подршку свих релевантних актера, партнера и заинтересованих страна (у улози „критичких“ пријатеља), идентификују области за даљи развој и унапређивање како би се одговорило на актуелне и будуће изазове.

Уважавајући дефиницију EQAVET мреже, сарадничко учење се (у контексту ове сарадње) може дефинисати као низ пажљиво планираних групних активности које омогућавају да се:

- ✓ кроз партиципативни и партнерски приступ одређеној теми или „проблему“ он боље сагледа из различитих перспектива,
- ✓ постигне заједничко разумевање снага, изазова и могућности, те да се
- ✓ препознају даљи правци развоја и осигурања квалитета система средњег стручног образовања у одређеном домену.

Активност Сарадничко учења у систему стручног образовања у Србији, која је током јесени 2025. године и пролећа 2026. године спроведена у седам стручних школа, има за циљ да се подстакне сарадња, међусобно учење и подршка између различитих актера у систему стручног образовања у нашој земљи. Поред тога, активност треба да поспеши имплементацију стандарда и индикатора Европског референтног оквира за осигурање квалитета у стручном образовању и обуци (EQAVET) и промовише самоевалуацију као важан инструмент за осигурање квалитета.

Сарадничко учење у систему стручног образовања се реализује у склопу развојних активности Министарства намењених стручним школама у оквиру Пројекта 4001 - Оптимизација мреже средњих школа и подршка раду Националне референтне тачке, и уз подршку Пројекта „Национална референтна тачка Србија 2 - стручно образовање и обука за будућност (VET4F)“, који се суфинансира средствима ЕУ, кроз програм Еразмус+. За реализацију наведених активности одабраним школама су додељена финансијска средства предвиђена финансијским планом Министарства у оквиру Пројекта 4001 - Оптимизација мреже средњих школа и подршка раду Националне референтне тачке.

У процесу Сарадничког учења Пољопривредна школа са домом ученика „Соња Маринковић“ из Пожаревца одабрала је област наставе и учења и тему „Унапређење школе осавремењавањем наставе и приступа ученицима“.

Учесници у процесу били су Школски тим установе, који је формирао директор установе, Сарадничкитим који је формирало Министарство просвете и представници релевантних институција које посредно или непосредно сарађују са школом и чији допринос ће бити значајан у неким даљим активностима.

Пољопривредна школа са домом ученика „Соња Маринковић“ из Пожаревца је у склопу процеса имала задатак да спроведе следећих 5 активности/корака:

1. Одабере тему/област квалитета у којој установа постиже значајне резултате или представи тему/област квалитета у којој установа жели да се развија у будућности;
2. Изради Извештај о самовредновању на наведену тему;
3. Организује једнодневну радионицу Сарадничког учења на којој ће Сарадничком тиму и осталим сарадницима бити представљен Извештај о самовредновању, након чега би се спровела вођена дискусија о дефинисаним развојним питањима/дилемама и добила прва експертска повратна информација од чланова Сарадничког тима;
4. Организује састанак уживо/онлајн, на коме ће Сараднички тим представити свој писани Завршни извештај;
5. Припреми Акциони план за унапређење, након добијеног Завршног извештаја и његове анализе у оквиру Школског тима.

2. ИЗВЕШТАЈ ШКОЛСКОГ ТИМА

2.1. Избор и образложње теме

Наставници Пољопривредне школе са домом ученика „Соња Маринковић“ из Пожаревца су бављење темом образложили тиме да желе да наставу учине динамичнијом и прилагођеном савременим потребама ученика, са акцентом на активну улогу, креативност и самостално учење. Самим тим очекују да ће измене у начину рада, пре свега у области стручних предмета, допринети повећању интересовања ученика да се определе за пољопривредну струку, односно за упис у ову школу.

Избору теме „Унапређивање школе осавремењавањем наставе и приступа ученицима“ допринела је и чињеница да је школа са дугом традицијом у раду (основана 1872. године) и да се овде образују ученици у подручју рада пољопривреда, производња и прерада хране. У свих шест образовних профила пољопривредни техничар, прехрамбени техничар, ветеринарски техничар, прехрамбено биотехнолошки техничар, месар и пекар стичу се знања, вештине и ставови о пољопривреди, ветерини, производњи и преради хране, односно стручне квалификације.

Посебан нагласак стављен је на међународну сарадњу кроз Erasmus + пројекте. Школа, односно, наставници и ученици активно учествује у међународним пројектима од 2017. године и остварили су успешну сарадњу са школама из Северне Македоније, Републике Словеније, Хрватске и Грчке, што посебно истичу. Учешће у пројектима школском колективу и ученицима обезбеђују мобилност, развој практичних вештина, професионално усавршавање и учешће у стратешким партнерствима усмереним на дигитализацију и примену савремених технологија.

Град Пожаревац налази се у центру плодне стишке равнице која омогућава добро земљиште и климатске услове за развој и гајење многих биљних култура чијом се производњом и школа бави, што додатно указује на потребу, а и циљ да се ученицима пренесу квалитетна знања која ће моћи да примене и након завршетка школовања, односно да буду оспособљени за даљи професионални рад и напредак.

У свему наведеном јасно су уочене предности школе, од којих посебно истичу:

- пољопривредни крај са добрим географским положајем и еколошким условима;
- значајан број ученика који долазе из добро развијених пољопривредних газдинстава, где планирају да наставе рад по завршетку средње школе;
- могућности за наставак школовања;

Полазећи од контекста и специфичности школе Школски тим је врло прецизно формулисао тему „Унапређење школе осавремењавањем наставе и приступа ученицима“. Изабрана тема заснована је на реалним потребама и резултатима самовредновања области Настава и учење из предходне школске године (школска 2024/25. година), а представљени резултати процене ученика о квалитету наставе су важан извор података. Ученици су наставу оценили као недовољно занимљиву и неприлагођену њиховом темпу и стилу учења уз недовољно уважавање индивидуалних разлика међу ученицима. Добијени подаци послужили су као основ за осмишљавање и даље кораке ка унапређивању постојеће наставне праксе.

Школски тим, у свом извештају о самовредновању, препознаје снаге, слабости и претње, али и прилике које се могу искористити у циљу изабране теме. Кључне ствари истакнуте као **снаге** обухватају:

- стручни кадар за обављање целокупног образовно васпитног процеса;
- постојање школске економије, ветеринарске амбуланте, радионице за прераду воћа и поврћа, радионице за производњу пекарских производа, машинског парка, обрадивих површина и дома ученика у оквиру школе, као и
- повезивање са стручним лицима и установама (са факултетима и институтима) из области пољопривреде.

Уз истакнуте јаке стране, препознате су и **слабости,** од којих су посебно издвојили три:

- удаљеност школе од градског језгра;
- конкурентност средњих школа у граду и околини; као и
- неатрактивност пољопривредне струке код младих. У извештају се наводи и осипање ученика, што за последицу има губитак образовних профила проузрокован недовољним бројем ученика, и указује на сталну потребу школе да кроз различите, циљано усмерене активности и осавремењавање приступа ученицима покушава да ублажи последице њиховог деловања.

Кроз достављени извештај школа је показала постојеће стање, препознала снаге и изазове са којима се суочава показујући висок ниво отворености и спремности за сарадњу. Свој приступ у вези са будућим развојем сажели су у Извештају о самовредновању на изабрану тему „Унапређивање школе осваремењавањем наставе и приступа ученицима“ на следећи начин: ***Визија школе*** јесте да школа буде подстицајна средина за учење и рад у којој постоји међусобна сарадња и остварују се потребе и интереси свих учесника у том процесу. Праћењем нових достигнућа у пољопривреди и производњи хране чиниће да ученици стекну најновија и применљива знања и вештине неопходне за даљи рад, усавршавање, као и примену на својим

пољопривредним газдинствима. Примењујући савремене методе рада у организацији и реализацији теоријске и практичне наставе очекује се већа заинтересованост ученика за пољопривредну струку и препознавање њеног значаја за целокупан друштвени развој.

2.2. Кључна развојна питања:

У оквиру Извештаја о самовредновњу Школски тим је имао задатак да идентификује, формулише и образложи до пет кључних питања, изазова или дилема у вези са одабраном темом. Начин на који су ова питања дефинисана и аргументована омогућио је Сарадничком тиму да стекне јасну и прецизнију слику о приоритетним областима подршке као и да усмери смернице и препоруке у правцу који је за школу најрелевантнији и развојно најзначајнији.

Питања које је Школски тим идентификовао су:

1. На који начин приближити пољопривредну струку младима у данашње време и како их заинтересовати за упис?
2. На који начин додатно подстаћи ученика да активно учествује у процесу наставе и савладавању наставних јединица?
3. На који начин додатно подстаћи унутрашњу мотивацију код ученика, да уче због стицања знања и вештина, а не искључиво због добијања оцене?
4. На који начин можемо да подстакнемо активније учешће родитеља у процесу осавремењавања наставе, с обзиром да велики број родитеља има своја пољопривредна газдинства, бољу и савременију механизацију и опрему?

Након достављања Извештаја о самовредновању а у циљу свеобухватнијег и прецизнијег сагледавања појединачних аспеката приказаног стања, Сараднички тим извршио је анализу и упутио додатна питања ради појашњења, допуне и продубљивања достављених налаза.

3. РАДИОНИЦА САРАДНИЧКОГ УЧЕЊА

3.1. Припремне активности

Припреме за реализацију Радионице Сарадничког учења обухватиле су више координисаних корака у сарадњи са школом:

- На основу консултација са директором школе, израђена је Агенда радионице Сарадничког учења (Прилог 1).
- Након достављеног Извештаја о самовредновању школе, извршена је анализа извештаја, која је била предмет дискусије на првом састанку сарадничког тима, формулисана су додатна питања која су упућена школи ради појашњења и допуне информација (Прилог 2).
- Потписан је Уговор између школе и Сарадничког тима.
- Прибављени су одговори на додатна питања Сарадничког тима у вези Извештаја о самопроцени и прикључени Извештају о самопроцени (Прилог 3).
- Израђен је Упитник за евалуацију радионице (Прилог 4), како би се добили повратни подаци од учесника.

Наведене активности обезбедиле су темељну припрему, координацију и стручну основу за успешну реализацију Радионице и квалитетну повратну информацију школи.

3.2. Представљање Извештаја о самовредновању

У Пољопривредној школи са домом ученика„Соња Маринковић“ у Пожаревцу 24. марта 2026. године одржана је радионица Сарадничког учења на тему: „Унапређење школе осавремењавањем наставе и приступа ученицима“, у организацији и у просторијама школе.

Радионица је медијски пропраћена од стране локалне телевизије која је изразила интересовање за актуелности у школи, снимила и забележила изјаве неких актера овог догађаја који ће бити представљени јавности. Представници школе истакли су захвалност локалним медијима који редовно прате и објављују актуелна дешавања и активности везане за ову школу сматрајући веома значајним да се школа континуирано и на прави начин медијски представи.
https://www.sattelevizija.com/vesti/jedna_vest/odrzana_radionica_o_saradnickom_ucenju_u_pozarevcu_26324140124

Учесници радионице били су: Данка Нешовић, помоћник министра просвете Сектора за средње образовање и васпитање и образовање одраслих, представници школског тима: директор школе Иван Милош, Ивана Спасић-стручни сарадник, педагог; Јелена Јеремић - професор енглеског језика, Весна Јовић-наставник предмета пољопривредне струке, Виолета Стевић-организатор практичне наставе и вежби, Драгана Момировић-наставник предмета пољопривредне струке и координатор за обуку одраслих; Министарства просвете: Снежана Парезановић Ристић, Јасмина Ђелић, Јелица Ристић Ћировић и Завода за унапређивање образовања и васпитања, Радиша Микарић (Сарадднички тим); као гости: Добрица Филиповић - помоћник директора за дом, Слободан Павловић - стручни сарадник, психолог у дому; локалне самоуправе - Бојан Стевић-пољопривредна стручна саветодавна служба Пожаревац; Видоје Вукашиновић дугогодишњи руководилац школе; начелник школске управе Пожаревац - Велиша Јоксимовић и Драган Филиповић просветни саветник.

Извештај о реализованој радионици сарадничког учења у овој школи објављен је и на сајту Министарства просвете.
https://prosveta.gov.rs/vesti/pomocnica-ministra-nesovic-u-poljoprivrednoj-skoli-u-pozarevcu/

На почетку радионице представници Министарства просвете истакли су важност концепта Сарадничког учења, који је Министарство покренуло у оквиру активности Националне референтне тачке за квалитет стручног образовања. Ове радионице омогућавају да се тема унапређења квалитета рада и квалитета исхода учења, продискутује у кругу свих заинтересованих страна, како би се изградило заједничко разумевање о њеном значају. Посебна вредност лежи у томе што Сарадничко учење, представља добровољну активност, чиме свака школа демонстрира високу свест о одговорности за резултате сопственог рада и спремност за неговање културе квалитета.

Затим су колеге из Школског тима детаљније представиле одабрану тему и свој Извештај о самовредновању. Нагласили су да је одабрана тема веома важна за даљи развој школе. Истакнуто је да школа, основана 1872. године и представља најстарију пољопривредну школу у Србији у четворогодишњем трајању, данас образује 261 ученика у шест савремених занимања из области пољопривреде, производње и прераде хране.

Након тематског приказа Извештаја о самовредновању и кључних питања које је представио члан Тима - педагог школе, отворио се простор за конструктивну дискусију учесника радионице са конкретним питањима, предлозима и сугестијама. Дискусија је имала добронамеран тон и одвијала се у временском оквиру планираном агендом радионице.

У другом делу радионице, у складу са агендом, Школски тим је представио час практичне наставе коришћењем PowerPoint презентације. У самој презентацији коришћене су фотографије практичног рада ученика у воћњаку са гостујућим наставником.Члан школског тима, Весна Јовић, наставник предмета пољопривредне струке, реализовала је Угледни час из предмета Воћарство и виноградарство, у одељењу III1 разреда, образовног профила: пољопривредни техничар. Наставна јединица: **Формирање круна код посађених шљива сорта Stenley на школској економији**.

Реализацији часа практичне наставе у воћњаку значајан допринос у теоријском и практичном смислу допринео је, као гост, доцент др Дарко Стојићевић, професор Академије струковних студија. Угледном часу осим професора Стојићевића, присуствовала је и Бранка Милетић, наставник стручних предмета прехрамбене технологије у школи.

Час је према замисли наставника реализован применом метода активне наставе на школској економији. Циљ часа је стицање знања и увежбавање практичних вештина. Ученици су имали прилику за групни и индивидуални практични рад што је допринело бољој мотивацији за рад. Алат и прибор за извођење резидбе воћака-маказе, велике, мале, тестерице, калемарски восак, средства за дезинфекцију алата и прибора, везиво, потпора, кочићи, штипаљке за развођење, савијање и повијање скелтних грана и обрастајућег дрвета, као наставна средства коришћени су у практичном раду ученика подељених у групе. У једној групи присутан је био и ученик који ради по моделу ИОП1.

По завршетку практичног дела ученици имају обавезу уношења података и цртежа-скица у своје свеске, скицен блокове и дневнике праксе. У завршном делу свака група имала је прилику да даје своје виђење датог и извршеног задатка.

По повратку у учионицу наставник је посредством информационих технологија проследио линкове са садржајима адекватним наставној теми: о сорти Stenley, њеном понашању на примењеним узгојним облицима, о садњи и формирању круна.

Наставна тема и план реализације омогућили су међупредметно повезивање предмета Воћарства и виноградарства са предметима Пољопривредна техника, Педологија и агрохемија, Заштита биља и Климатске промене у пољопривреди.

Након одржаног часа наставница је у циљу евалуације часа припремила анкету за ученике и присутне наставнике. Анкета за ученике била је анонимна, а резултати анкете су нам представљени на радионици. Оно што је евидентно у анкети јесте да ученици радо прихватају

практичну наставу и да им је практичан рад интересантан. На часовима се већина ученика осећа пријатно, предавања су им јасна и разумљива. Улога наставника у савладавању садржаја препозната је, а наставник оставља могућност за постављање питања и дискусије.

Након представљања часа уследила је дискусија у којој су учествовали сви присутни, а не само чланови Сарадничког тима. Уочени су одређени изазови и могућности који су разматрани у конструктивном духу, са намером да подстакну школу и мотивишу је на даљи развој праксе и доследну имплементацију препорука Сарадничког тима.

Сама радионица потврдила је значај сарадничког приступа као модела који подстиче критичко промишљање и заједничко креирање решења у функцији континуираног унапређења квалитета образовно васпитног рада.

Општи утисак свих чланова Сарадничког тима је да су сви представници школе, који су учествовали у активностима, показали вољу, жељу и веровање да могу унапредити тренутну праксу, демонстрирајући реалистично сагледавање постојећих ограничења са оптимистичким приступом у проналажењу решења.

Присутни на Радионици су попунили упитник са циљем прикупљања повратних информација о корисности и ефективности процеса и резултата Сарадничког учења.

4. РЕФЛЕКСИЈА САРАДНИЧКОГ ТИМА НА КЉУЧНА ПИТАЊА

Иако се током Радионице отворио значајан број питања, која су се спонтанао наметала у контексту читавог приказа, Сарадднички тим је настојао да на дефинисана кључна питања пружи конструктивне, стручне и прецизне одговоре, савете и виђења која су заснована на реалном стању и могућностима школе у актуелном тренутку. При формулисању препорука и смерница посебно се водило рачуна о њиховој остварености, одрживости и конкретном утицају на унапређења рада школе.

Циљ повратне информације није само анализа или процена постојећег стања, већ и стимулација читавог школског колектива за активну мобилизацију у креирању будућег Акционог плана који ће омогућити систематски рад на проналажењу решења за идентификована питања.

ОДГОВОРИ НА КЉУЧНА ПИТАЊА КРОЗ ПРЕДЛОГЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ

1. **На који начин приближити пољопривредну струку младима у данашње време и како их заинтересовати за упис?**

Веома значајно питање на које и сама школа покушава да кроз различите промотивне активности приближи школу тј. представи профиле ученицима основних школа као кандидатима за упис у ову школу.

Све активности треба да су усмерене на могућности које они као школа имају, а које други не могу понудити: стручни кадар, квалитетна настава, сви просторни, материјално технички услови којима школа располаже, пријатан амбијенет школског простора и дома ученика, школска економија, а који у великој мери могу определити родитеље и ученике да избор за упис буде баш ова школа. Уклапање понуде у стратегију развоја села и пољопривреде са промотивним активностима које обухватају и тај сегмент треба реализовати током читаве године.

Мини пољопривредни сајмови и изложбе отварају врата школе родитељима и будућим ученицима који још нису јасно опредељени за одређену школу да донесу одлуке у правцу избора баш ове школе. Заинтересованим треба представити и технолошке иновације, примену науке у пољопривреди, отворити врата радионица, библиотеке, мадијатеке где се такође могу пронаћи интересантни аспекти који би привукли потенцијалне кандидате.

Постоји могућност континуиране сарадње школе са предшколском установом која би обухватила активности које школа може понудити овом узрасту боравком и непосредним активностима предшколаца у школском простору, односно боравак у школском дворишту, упознавање са школском економијом, садња биљака, нпр. лековитог или зачинског биља, узгајање цвећа као и праћење напредовања засада. Школски простор омогућава и реализацију еколошких акција са различитим могућностима, а током викенда може бити доступан за посете предшколаца са родитељима.

Сама чињеница да школа поседује дом отвара врата акцијама и у периоду ван наставне године, када се ученицима из других средина може омогућити боравак осмишљавањем различитих пројеката у којима ће непосредно учествовати (кампови, пројекти, помоћ у летњој пракси, промоција здравих стилова живота који би пре свега обухватили узгајање и припорему здравих оброка...). Ове активности могу обухватити потенцијалне ученике, али и садашње и бивше ученике школе на заједничким активностима. Потенцијал школе је и ветеринарска амбуланта јер су теме везане за кућне љубимце, њихову негу и потребе, као и лечење интересантне деци и ученицима, нарочито из градских средина, а и њиховим родитељима. Стално представљање школе и кроз „отворена врата“ сигурно ће допринети да се неки ученици, односно родитељи определе за ову школу.

Такође, треба представити и могућности трговинског објекта продавнице, којом школа располаже на веома атрактивној локацији-градској пијаци, за продају школских производа и развоја предузетништва код младих. За реализацију креативних пројеката треба представити и ученичку задругу која такође пружа широке могућности за реализацију предузетничких идеја младих.

Морамо истаћи да све активности везане за промоцију школе на локалу, а и шире, захтевају ангажовање свих запослених, укључујући и запослене у дому и на школској економији, током читаве године са добро осмишљеним и планираним активностима које ће бити саставни део Годишњег програма рада, што је интерес не само школе већ и свих запослених.

2. **На који начин додатно подстаћи ученика да активно учествује у процесу наставе и савладавању наставних јединица?**

Процеси тимског рада у школи, а пре свега у активности тимског планирања наставе, када два или више наставника планирају часове за један или више предмета (интегрисани приступ настави), виде се као врло делотворно полазиште у развоју наставе која ће за ученике бити

занимљивија, што ће сигурно подстаћи њихову активност током учења. Упоредна анализа програма наставе и учења и очекиваних исхода показала је да постоји значајан простор да се поједине теме из различитих предмета функционално и садржајно повежу. Тиме би се избегла неоправдана парцијализација садржаја, а ученици би кроз учење добили знања и вештине које се односе на више предмета, а тако би им се омогућило и разумевање функционалности наученог.

Постоји спремност наставника да се више ангажују у интегрисаном приступу настави, што ће бити видљиво кроз планирање наставе.

Као друга могућност за подстицање активности ученика види се укључивање, односно ангажовање ученика у припреми и реализацији тема/јединица, како на теоријској, тако и на практичној настави. Треба искористити практична, ваншколска знања ученика из породица које се баве пољопривредом, јер ови ученици учествују у породичном пословима. Осим као предавачи, ученици могу бити и у улогама ментора за своје другове који слабије напредују током учења. Наставници могу стварати и ситуације у којима ће ученицима давати пуну слободу у планирању остваривања тема/јединица, при чему би њихова улога била само у пружању потребне подршке.
Бројно стање ученика по одељењима може се оптимално искористити за организацију рада и учења где неће доминирати предавање, презентација, инструктажа. Рад у мањим групама, рад у пару подстичу ученике на активност јер добијају различите улоге током учења.

Настава у којој се кроз индивидуализован приступ, води рачуна о различитој сложености задатака, захтева и налога за ученике одговара на потребе ученика са различитим капацитетима за учење. Уколико се припремају задаци различите сложености, уколико се ученицима омогућава довољно времена за рад, уколико се подстичу да бирају сложеније задатке и питања, сигурнои се може добити значајнија активност ученика.

3. **На који начин додатно подстаћи унутрашњу мотивацију код ученика, да уче због стицања знања и вештина, а не искључиво због добијања оцене?**

Током дискусије се дошло да уједначеног, заједничког става да све активности у настави које су за ученике интересантне, разноврсне и подстичуће, утичу на мотивацију ученика. Посебну пажњу треба усмерити на развој функционалних, применљивих знања да би ученици разумели значај учења и ангажовања за живот и даљи напредак, а тиме променили и свој однос према учењу.

Добри резултати се постижу и испитивањем потреба ученика у вези са начинима учења, да би се добила прецизнија слика стања.

Снажан фактор утицаја на покретање унутрашње мотивације ученика је и квалитетно формативно праћење напредовања ученика током учења. Потребно је развијати и примењивати различите технике за праћење напретка и ангажовања ученика, као и давање квалитетних повратних информација (усмених и писаних). Ученицима је важно да виде да наставници прате њихов рад и да им дају конкретне препоруке за даље напредовање. На овај начин се шаље јасна порука да без континуиратног праћења нема ни доброг оцењивања. У таквом односу наставника и ученика оцена ће се све више разумети као добра повратна информација и усмерење за даље учење, а не као средство дисциплиновања.

Технике самооцењивања и вршњачког оцењивања су снажно мотивационо средство, али је потребно да постану део наставне рутине да би се разумела сврха.

За овај аспект рада школе бројно стање ученика у одељењима је повољна околност коју треба искористити.

4. **На који начин додатно можемо да подстакнемо активније учешће родитеља у процес осавремењавања наставе?**

Чињеницу да значајан број родитеља ученика ради на својим пољопривредним газдинствима, а да немали број живи од пољопривреде, треба искористити за подршку ученицима у учењу. Родитељи могу помоћи у планирању наставе и праксе на различите начине: као реализатори наставе, као помоћни наставници, као презентери своје праксе путем видео записа или презентација; као домаћини сусрета на терену на плантажама или газдинствима где ће се по специфичним темама развијати разговор и учење са ученицима.

Треба имати у виду и то да поједина газдинства имају савременије технолошке услове и ресурсе, које ученици не могу увек да имају у школском окружењу, и да то треба искористити приликом развијања сарадње и планирања посета газдинствима.

Сарадња наставника стручних предмета може се проширити и успостављањем сарадње са одређеним произвођачима који располажу са напредном производњом из области повртарства и воћарства.Таква врста сарадње подстиче отвореност ка новим идејама и приступима, уважавајући притом национални контекст, нормативне оквире и реалне ресурсе којима школа располаже.

5. ЗАКЉУЧАК

Процес Сарадничког учења и Завршни извештај обезбеђују стратешки инструмент који истовремено подржава развој школе и пружа Министарству поуздану основу за доношење одлука и ширу примену унапређених модела у стручном образовању. Овај приступ омогућава интегрисано, систематско и развојно усмерено осигурање квалитета које се може користити као референтни оквир и у другим стратешким плановима Министарства.

Завршни извештај представља свеобухватну, аналитички утемељену и развојно усмерену повратну информацију о процесу Сарадничког учења спроведеног у Пољопривредној школи са домом ученика „Соња Маринковић“ у Пожаревцу на тему: „Унапређење школе осавремењавањем наставе и приступа ученицима“.

Процес је обухватио припремне активности, израду Извештаја о самовредновању, упућивање додатних питања, реализацију једнодневне радионице, као и свеобухватну анализу добијених информација.

Следећи кораци:

- Организовање непосредног састанка или онлајн састанка на коме ће Сарадднички тим представити свој писани, Завршни извештај;
- израда Акционог плана за унапређивање, након добијеног Завршног извештаја и његове анализе у оквиру Школског тима;
- Завршни извештај биће постављен на званичном сајту Министарства просвете;
- Праћење и извештавање о напретку дванаест месеци наког оствареног процеса Сарадничког учења.

Активно учешће свих релевантних актера омогућило је конструктиван дијалог и размену искуства. Учесници су показали отвореност, критичко сагледавање изазова, реалистичан приступ и оптимизам у трагању за решењима. Школски тим је показао професионалну одговорност приступу теми и идентификацији снага, изазова и развојних потреба.

Сарадднички тим је пружио стручне и конкретне препоруке које треба искористити за креирање Акционог плана.

Анализирани налази и предложене мере јасно указују на је за даљи развој школе потребно организационо и методичко унапређење, пре свега засновано на тимском раду, разумевању,

поверењу и уважавању. Значајан потенцијал су разлике између намере наставника и виђење ученика везане за сегмент наставе и учења. Показане разлике откривају кључни развојни потенцијал и потребу да се подршка ученицима не само пружа већ и на прави начин оствари и истински доживи. Стога унапређење постојеће праксе не представља додатни захтев већ стратешки правац развоја у складу са изабраном темом.

Јасноћа, концизност и аргументованост изнетих ставова чини поуздану основу за даље планирање, доношење одлука и систематско унапређивање квалитета образовно васпитног рада школе. Истовремено, обезбеђује јасан референтни оквир и заједничку полазну основу за дефинисање приоритетних активности које ће усмеравати даљи развој школе у односу на одабрану тему **„Унапређивање школе осавремењавањем наставе и приступа ученицима“.**

.

6. ПРИЛОЗИ

Прилог 1.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ

РАДИОНИЦА
САРАДНИЧКОГ УЧЕЊА У СИСТЕМУ СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА – „УНАПРЕЂЕЊЕ ШКОЛЕ ОСАВРЕМЕЊАВАЊЕМ НАСТАВЕ И ПРИСТУПА УЧЕНИЦИМА“

ПОЉОПРИВРЕДНА ШКОЛА СА ДОМОМ УЧЕНИКА „СОЊА МАРИНКОВИЋ“, ПОЖАРЕВАЦ, 24. 3. 2026. ГОДИНЕ

П Р О Г Р А М Р А Д А	
В р е м е	**А к т и в н о с т и**
10.00 - 10.15	Отварање радионице и представљање учесника Представљање циљева и очекиваних исхода процеса сарадничког учења – ***Школски тим и Сарадnички тим***
10.15 - 11.00	Презентовање тематског Извештаја о самовредновању (PowerPoint) – ***Школски тим;*** Питања и одговори учесника током радионице - ***сви учесници***
11.00 - 11.30	Представљање кључних питања из Извештаја о самовредновању (PowerPoint) – ***Школски тим***; Питања и одговори учесника током радионице - ***сви учесници***
11.30 - 12.00	Пауза за кафу
12.00 - 13.00	Реализација једне практичне активности везане за тему сарадничког учења по избору школе – ***Школски тим и партнери*** (ученици, родитељи, послодавци, локална самоуправа)
13.00 - 13.45	Коментари и дискусија о презентованом Извештају и реализованој практичној активности – ***сви учесници***
13.45 - 14.00	Пауза за кафу и Интерна сесија Сарадничког тима
14.00 - 14.45	Извештавање и усмена повратна информација ***Сарадnички тим*** Дискусија, коментари ***Школски тим***
14.45 - 15.00	Договор о наредним корацима и активностима – ***Сарадnички тим;*** Евалуација (попуњавање упитника) – ***Сарадnички тим;*** Затварање радионице – ***Школски тим***
15.00	Заједнички ручак

Прилог 2.

Додатна питања Сарадничког тима у вези Извештаја о самопроцени

Повратне информације након анализе Извештаја о самовредновању
Пољопривредне школа са домом ученика „Соња Маринковић“ Пожаревац

(примена методологије сарадничког учења у оквиру Пројекта „Национална референтна тачка Србија 2 – стручно образовање и обука за будућност (VET4F)“)

На основу дубинске анализе Извештаја о самовредновању на тему: ***Унапређење школе осавремењавањем наставе и приступа ученицима*** може се закључити да је школски тим у процесу рада посвећено следио дате смернице, што је за резултат дало квалитетан полазни материјал за остваривање жељене промене у школи уз наставак тимског рада и уз подршку тима за спољашњу подршку из Министарства просвете и Завода за унапређивање образовања и васпитања.

Посебно истичемо релевантност одабране теме, јер је питање квалитетне наставе једно од кључних питања за укупан развој установе. Школски тим је врло прецизно формулисао тему у којој су наведена два значајна и повезана циља – осавременити наставу и унапредити приступ ка ученицима, што се може односити не само на наставу, већ и на приступе ван наставе, односно у ваннаставим и другим школским активностима.

Из „личне карте“ школе се сагледавају идентификовани кључни унутрашњи ресурси који су неопходни за унапређивање рада, као и потенцијални спољни ресурси који могу бити партнери или подршка у развоју.

Сагледане снаге и прилике школе су неопходне за постизање жељене промене, а посебно је важно што се наставно особље види као снага, јер се од њих очекује да осаврамене наставу и приступ ученицима. Када су у питању слабости и претње за развој школе, приметно је да се односе искључиво на факторе ван школе, на које некада није могуће утицати или утицај може бити миноран. Било би добро да се кроз додатну анализу укупних унутрашњих школских капацитета идентификују слабости и потенцијалне претње које се односе на наставни рад и приступ ученицима који сада постоји у школи.

Школски тим је представио заснована и релевантна образложења за избор теме. Добро је и то што се користе резултати самовредновања из претходне школске године, јер развој увек треба заснивати на објективним подацима и доказима. Процене ученика о квалитету наставе се прихватају као важан извор података, али су изостали подаци о вредновању наставе од стране наставника, стручних сарадника и директора. Будући да је циљ унапређивање наставе, важно је да постоји и самопроцена рада наставника, као стручњака за образовно-васпитни рад, да би се одредиле приоритетне тачке за интервенцију у настави. Извесно је да су од стране ученика добијене врло јасне и конкретне препоруке за унапређивање наставе, које свакако треба уважити приликом планирања даљих пројектних активности.

Од четири постављена кључна питања, два су директно повезана за унапређивањем наставе и приступом ученицима, јер су активација и мотивисање ученика део наставног процеса, али су и друга два питања повезана са квалитетом наставе и учења (настава која одговара на потребе ученика и укључивање родитеља у наставу могу бити врло видљив квалитет и препорука за избор школе).

Школски тим је предложио одређене активности за унапређивање постојећег стања. У овом делу је потребно додатно ангажовање школског тима, у сарадњи са тимом за спољашњу подршку, јер су уместо назива активности дати циљеви (континуирано пратити образовна постигнућа, развијати мотивацију, повезивати градиво). Тек се из представљених показатеља остварености могло наслутити које активности би се могле реализовати ка датом циљу. Међутим, уочава се да је школски тим на добром путу да осмисли квалитетне активности за развој формативног оцењивања, као важног аспекта наставе која подстиче мотивацију ученика

и другачије приступе у пружању подршке током учења. У наредном кораку пажњу треба посветити изналажењу кључних активности на које ће се фокусирати наставни кадар у школи. Прикази концепата три активности показују да школски тим познаје сврху, принципе и захтеве формативног оцењивања, да разуме значај индивидуализованог приступа у настави, као и значај тимске наставе и интегрисаног међупредметног планирања. На овим основама може се наставити рад са тимом за спољашњу подршку, што је и планирано пројектом.

До непосредне сарадње са тимом за спољашњу подршку Министарства просвете, било би важно да школски тим да одговоре на следећа питања:

1. Да ли је школа током учешћа у Еразмус пројектима од 2017. године имала одређене активности које се односе на унапређивање наставе у ужем смислу? Ако је тога било, о којим активностима је реч, како су те активности примењене у школи и да ли постоји одрживост на нивоу установе?
2. На који начин се може повезати ангажовање локалне заједнице и високошколских институција са наставним радом у школи? Да ли постоје искуства или могућности са гостујућим професорима, менторском наставом и сл.?
3. Како бисте оценили активности у овој школској години које сте спровели након самовредновања области Настава и учење у 2025/2026. години? Навели сте врло конкретне активности, молимо да опишете како се радило, који су ефекти, колики је био обухват наставника? (Видети у Извештају тачку 2.3. у поглављу Образложење избора теме и дефинисање кључних питања)
4. Да ли имате процену мотивисаности наставника у школи за међупредметно оцењивање и интегративни приступ у планирању наставе?
5. Да ли имате процену мотивисаности наставника за боље повезивање теоријске и практичне наставе?
6. Да ли имате процену мотивисаности наставника да се осим промене у наставном приступу, посвете и променама приступа у ненаставном (васпитном раду) са ученицима?

Да ли сматрате да су и у овом делу потребна побољшања, посебно у контексту у коме функционише и ученички дом као део школског система?

У целини гледано, тим за спољашњу подршку спреман је да, након што школски тим анализира ову повратну информацију, договори сусрет ради прецизирања даљих активности. У овом процесу важно је да се, кроз суштински партиципативни процес, утврде аутентичне потребе школског колектива да би се конкретизовали сви кораци који треба да доведу до промена у области наставе и приступа ученицима.

Прилог 3.

Одговори на додатна питања Сарадничког тима у вези Извештаја о самопроцени

Пољопривредна школа са домом ученика „Соња Маринковић“ Пожаревац

Одговори на повратне информације након анализе Извештаја о самовредновању

1. Сазнањима усвојеним и вештинама стеченим на Еразмус пројекту Органско воћарство 2017. године – Валандово- Дојран, Северна Македонија, одлучили смо да заснујемо нови засад – виноград у коме ће се примењивати органска производња, а ученици даље обучавати, примењивати и проверавати научено.
   Могућност је такође да у оквиру изборних предмета, током школовања у оквиру образвног профила пољопривредни техничар, на листи понуђених предмета ученици могу бирати неке од следећих предемта: органско воћарство, органско виноградарство, пчеларство, лековито и зачинско биље, аграрни туризам.

2. Наши ученици имају могућност одласка, на основу сарадње школе са социјалним партнерима, на извођење практичних вештина и примену новина у научно образовном процесу код социјалних партнера. Ученици образовног профила пољопривредни техничар су, између осталог, своју праксу обављали у манастиру Копорин који је у саставу Браничевске епархије. На пракси су обављали бербу винских сорти и учествовали у целокупном процесу производње вина.

3. Наставници користе занимљиве методе рада, а примере из праксе објашњавају, демонстрирају и процењују на часовима вежби и практичне наставе, како би повезали теорију са праксом и унапредили вештине ученика за излазак на тржиште рада и валидизацију наученог.
   Директор школе и стручни сарадник, у оквиру педагошко-инструктивног рада, обилазили су часове теорије, вежби и практичне наставе и наставницима давали повратне информације и сугестије за даљи рад, структуру и организацију часа и односа који успостављају са ученицима.

4. Досадашњи примери су повезивање и међупредметно оцењивање на часовима ратарства и сточарства – процес прављења силаже за сточну исхрану, затим предмет пољопривредна техника и воћарство и виноградарство – примена машина за обраду земљишта и апликацију ђубрива у воћарско-виноградарској производњи; предмет заштита биља и пољопривредна техника – прављење и апликација заштитних средстава; биологија и болести пчела.

5. Наставници стручних предмета кроз практичну наставу повезују теоријска знања са практичним вештинама производећи сировине за прехрамбене технологе, односно храну за животиње на школској економији.

6. Наставници у оквиру ваннаставних активности ангажовани су у раду одређених секција, у складу са ученичким интересовањима. Неке од њих су: драмска, литерарна, рецитаторска, музичка, ликовна, спортска, предузетничка, секција коњарства, задругарство (школа има ученичку задругу Ризница). Ове секције, поред школе, постоје и у дому ученика и воде их васпитачи, запослени у дому. Ученици, станари дома, редовно учествују на Домијадама, такмичењу између домова ученика, и постижу запажене резултате.

   Такође, наставници заједно са ученицима посећују разне изложбе, сајмове, манифестације, такмичења на којима школа представља свој рад и производе.

Прилог 4.

ПОЉОПРИВРЕДНА ШКОЛА СА ДОМОМ УЧЕНИКА „СОЊА МАРИНКОВИЋ“, ПОЖАРЕВАЦ, 24. 3. 2026. ГОДИНЕ

ЕВАЛУАЦИОНИ УПИТНИК

Поштовани сарадници,

Пред Вама се налази кратак евалуациони упитник чији је циљ прикупљање повратних информација о корисности и ефективности процеса и резултата Сарадничког учења. Ваши одговори представљају значајан допринос унапређивању квалитета и даљег развоја овог процеса у будућности.

Упитник је анониман, а добијени подаци користиће се искључиво у сврху евалуације.

1. У процесу Сарадничког учења учествовао/ла сам као:

☐ Представник институције система
(МП, АЗК, ЗВКОВ, ЗУОВ, ШУ, КЗДО)

☐ Представник школе
(директор, помоћник директора, стручни сарадник, ОПН, наставник)

☐ Представник света рада и запошљавања
(ПКС, УПРС, директор или запослени у компанији и сл.)

☐ Независни експерт

☐ Нешто друго (наведите): _____

2. Молимо Вас да на скали од 1 до 5 оцените следеће тврдње

(1 – у потпуности незадовољан/на; 5 – у потпуности задовољан/на)

Питање	1	2	3	4	5
2.1. Колико сте задовољни укупном организацијом процеса Сарадничког учења?	❑	❑	❑	❑	❑
2.2 Колико сте задовољни усменом повратном информацијом Сарадничког тима током Радионице Сарадничког учења	❑	❑	❑	❑	❑
2.3 У којој мери је процес Сарадничког учења био користан из перспективе делокруга надлежности институције/организације у којој радите?	❑	❑	❑	❑	❑

3. Од досада реализованих активности у процесу Сарадничког учења, шта бисте издвојили као најкорисније?

_____
_____
_____
_____

4. Имајући у виду Ваше укупно искуство у процесу Сарадничког учења, шта бисте издвојили као најмање корисно?

_____
_____
_____
_____

5. Да ли бисте колегама из других школа/институција препоручили учешће у овом процесу? Молимо Вас да кратко образложите одговор.

_____
_____
_____
_____

6. Која је Ваша кључна препорука за унапређивање процеса Сарадничког учења?

_____
_____
_____
_____

Хвала Вам на сарадњи и активном учешћу у процесу Сарадничког учења на тему: „УНАПРЕЂЕЊЕ ШКОЛЕ ОСАВРЕМЕЊАВАЊЕМ НАСТАВЕ И ПРИСТУПА УЧЕНИЦИМА“

Прилог 5.

Видео записи и фотографије са радионице у медијима

https://www.sattelevizija.com/vesti/jedna_vest/odrzana_radionica_o_saradnickom_ucenju_u_pozarevcu_26324140124

https://prosveta.gov.rs/vesti/pomocnica-ministra-nesovic-u-poljoprivrednoj-skoli-u-pozarevcu/